

Versiune anonimată

Traducere

C-374/23 – 1

Cauza C-374/23 [Adoreikė]¹

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

13 iunie 2023

Instanța de trimitere:

Vilniaus apygardos administracinis teismas (Lituania)

Data deciziei de trimitere:

1 iunie 2023

Reclamante:

SR

RB

Pârâtă:

Lietuvos Respublika

**[...] VILNIAUS APYGARDOS ADMINISTRACINIS TEISMAS
(TRIBUNALUL ADMINISTRATIV REGIONAL DIN VILNIUS,
LITUANIA)**

ORDONANȚĂ

[...] 1 iunie 2023

[...] Judecător al Tribunalului Administrativ Regional din Vilnius, [...]
[compunerea instanței],

¹ Denumirea prezentei cauze este un nume fictiv care nu corespunde numelui real al niciuneia dintre părțile la procedură.

în cadrul procedurii scrise de contencios administrativ privind acțiunea introdusă de reclamantele SR și RB împotriva pârâtei [...] având ca obiect repararea prejudiciului cauzat prin acte ale statului,

a stabilit următoarele:

Reclamantele SR și RB, judecători ai Tribunalului Administrativ Regional din Vilnius, [...] solicită Lietuvos Respublika (Republica Lituania) repararea prejudiciului în cuantum de 74 286,09 euro și, respectiv, 95 620,17 euro.

Reclamantele solicită statului lituanian repararea prejudiciului, în special pentru motivul că nivelul remunerației lor depinde de voința politică a celorlalte puteri – puterea executivă și puterea legislativă –, ceea ce este incompatibil nu numai că cu principiul independenței judecătorilor, consacrat la articolul 109 alineatul (2) din Lietuvos Respublikos Konstitucija (Constituția Republicii Lituania), ci și cu obligațiile internaționale ale Republicii Lituania.

Reprezentanții [...] pârâtei, în memoriul lor în apărare comun, declară că se opun acțiunii reclamantelor. În esență, aceștia invocă următoarele argumente: (1) nu sunt îndeplinite condițiile pentru angajarea răspunderii statului în temeiul articolului 6.271 din Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (Codul civil al Republicii Lituania); (2) nu există niciun temei pentru a se constata că statul nu luat măsuri astfel încât să fie angajată răspunderea sa delictuală; (3) este dreptul constituțional și obligația guvernului de a planifica bugetul de stat și nivelul de remunerare a funcționarilor publici și a angajaților din sectorul public; ([4]) nivelul de bază [al remunerației] pentru angajații din sectorul public este stabilit în fiecare an în funcție de resursele financiare și de angajamentele statului, iar statul nu a putut majora nivelul de bază [al remunerației] mai repede decât a făcut-o; ([5]) din 2018 până în 2023, nivelul de bază a crescut în mod constant, având în vedere situația economică și socială actuală, angajamentele statului și resursele financiare preconizate a fi disponibile; ([6]) nivelul de bază are, de asemenea, un impact economic direct asupra sectorului privat și asupra salariului mediu național; ([7]) creșterea nivelului de bază a avut, de asemenea, un impact semnificativ asupra creșterii fondului de salarii al sistemului judiciar; ([8]) instituirea sistemului de remunerare a judecătorilor ține de competența constituțională exclusivă a statului și a instituțiilor sale.

În temeiul articolului 3 din Lietuvos Respublikos teisėjų darbo apmokėjimo įstatymas (Legea Republicii Lituania privind remunerarea judecătorilor, denumită în continuare „LRJ”), nivelul de bază (denumit în continuare „nivelul de bază”) al salariului (remunerației) politicienilor, judecătorilor, demnitarilor, funcționarilor publici și angajaților instituțiilor finanțate de stat și de municipalitățile Republicii Lituania pentru un anumit an, adoptat de Lietuvos Respublikos Seimas (Parlamentul Republicii Lituania, denumit în continuare „Parlamentul”) la propunerea Lietuvos Respublikos Vyriausybė (Guvernul Republicii Lituania, denumit în continuare „guvernul”) se utilizează în scopul calculării remunerației judecătorilor. Nivelul de bază se stabilește luând în considerare rata medie anuală

a inflației din anul precedent (calculată pe baza indicelui național al prețurilor de consum), nivelul salariului lunar minim și impactul altor factori care afectează nivelul și evoluția salariului mediu în sectorul public. În temeiul articolului 4 [alineatul (2)] din LRJ, remunerația judecătorilor de la instanțele de drept comun și de la instanțele specializate constă în: (1) o componentă salarială; (2) un spor pentru vechimea în muncă în statul lituanian; (3) o indemnizație pentru munca și asigurarea serviciului de permanență în zilele de repaus și în zilele de sărbătoare legală, precum și pentru înlocuire; și (4) o primă pentru creșterea volumului de muncă.

În conformitate cu capitolul II din anexa la LRJ, coeficientul pentru salariul unui judecător al unei instanțe regionale este de 17.2. Coeficientul a fost stabilit prin Lietuvos Respublikos teisėjų atlyginimų įstatymo priedėlio pakeitimo įstatymas Nr. XI-235 (Legea nr. XI-235 de modificare a anexei la Legea Republicii Lituania privind remunerarea judecătorilor) din 28 aprilie 2009 (care a intrat în vigoare la 1 octombrie 2013) și nu a fost modificat de la 1 octombrie 2013 decât în cazul judecătorilor de la tribunalele districtuale. Salariul judecătorilor instanțelor de drept comun și ai instanțelor regionale specializate se calculează prin înmulțirea coeficientului salariului prevăzut în anexa la LRJ (17.2) cu nivelul de bază, care a fost de 181 de euro în 2022 și este de 186 de euro în 2023.

Remunerația judecătorilor de la instanțele regionale (excluzând sporul de vechime) a fost de 2 440,85 de euro (remunerația brută) în 2008 și de 2 362 de euro (remunerația brută) în 2021, excluzând sporul de vechime, ținând seama de reforma fiscală din 2019 (coeficient de 17.2 x nivel de bază de [euro] 177/1,289 modificare fiscală). Astfel, deși remunerația judecătorilor pare să fi crescut cu aproximativ 8 % în perioada de 13 ani, în realitate, remunerația judecătorilor a scăzut cu 3,2 % în termeni nominali doar ca urmare a modificărilor fiscale, iar de la sfârșitul anului 2021 aceasta se apropie de nivelul salariului mediu național: în T1 2022, salariul mediu lunar național în țară [...] a fost de 1 729,90 de euro (salariul brut), iar remunerația medie lunară a unui judecător a fost de 3 113,20 de euro (remunerația brută). Trebuie remarcat faptul că judecătorii, care primesc o remunerație la nivelul menționat anterior, sunt supuși unor cerințe deosebit de stricte: (1) cerința de a avea o reputație impecabilă, (2) cerința de a lucra în condiții de egalitate de remunerare, indiferent de volumul de muncă (programul de lucru al judecătorilor nu este reglementat în acest sens), (3) cerințe specifice de sănătate, (4) cerința de a nu desfășura nicio altă activitate, cu excepția activităților didactice și creative (cerință de neconcurență, articolul 113 din Constituție), (5) cerința de a fi abilitat să lucreze cu informații care constituie secrete de stat, (6) limitarea dreptului de a exprima opinii etc.

Ar trebui remarcat că sumele maxime recomandate la punctul 7 din Rekomendacijos dėl civilinės bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio [Recomandări privind cuantumul maxim al onorariului pentru asistența oferită de un avocat (advokatas) sau de un avocat stagiar care urmează să fie acordat în cauzele civile], aprobate prin Ordinul nr. 1R-85 al Lietuvos Respublikos teisingumo ministras (ministrul

justiției al Republicii Lituania) din 2 aprilie 2004 și prin rezoluția Lietuvos advokatų taryba (Baroul lituanian) din 26 martie 2004 (denumite în continuare „recomandările”) pentru onorariile pentru serviciile juridice prestate de un avocat în cauzele civile, se calculează prin aplicarea coeficienților stabiliți, bazați pe salariul lunar brut mediu [...] în economia națională în trimestrul care a precedat trimestrul anterior, astfel cum au fost publicați de Lietuvos statistikos departamentas (Departamentul lituanian de statistică). În conformitate cu punctul 8.19 din Recomandări, rata recomandată pentru costurile pe oră de consultanță juridică, de reprezentare în instanță, de pregătire pentru o ședință de judecată sau pentru o ședință preliminară, de participare la negocierile pentru încheierea unui acord de soluționare a litigiului sau de reprezentare a unei persoane în fața unei entități de soluționare precontencioasă a litigiilor, în cazul în care același litigiu este promovat ulterior în fața unei instanțe, este de 0.1. Suma recomandată pe oră de muncă a unui avocat este, prin urmare, de 179,9 euro (1 799 x 0.1), în timp ce remunerația orară brută a unui judecător al unui tribunal regional, excluzând sporul de vechime, este de aproximativ 20 de euro, remunerația zilnică fiind, prin urmare, de 159,66 euro (3 199,20/20 de zile lucrătoare). Prin intermediul acestor dispoziții, poziția statului, care este de asemenea parte la procedură, este aceea că onorariul orar minim perceput de un avocat este la un nivel adecvat și rezonabil. Astfel, remunerația plătită judecătorilor îi discriminează pe aceștia în raport cu avocații, profesiile fiind similare, ceea ce constituie o încălcare a articolelor 29 și 48 din Constituție, care impun obligația de a asigura nediscriminarea și egalitatea de tratament în ceea ce privește drepturile omului (obligația statului de a institui un sistem comparabil de remunerare a judecătorilor pentru activități similare), precum și a articolului 2 din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE).

Reclamantele din prezenta cauză ridică problema răspunderii statului și solicită repararea prejudiciului cauzat de lipsa adoptării de măsuri, întrucât nu există niciun mecanism juridic care să poată fi inițiat de o instanță sau de un judecător pentru a impune puterilor executivă și legislativă să introducă o remunerație care să corespundă demnității, responsabilității și limitărilor stricte, în special în ceea ce privește exercitarea altor activități, aferente funcției judiciare.

Faptul că nivelul de bază nu ar trebui să depindă de voința politică a parlamentului sau a guvernului, ci de indicatorii economici naționali a fost recunoscut în mod implicit de guvernul însuși, atunci când a început să pună în aplicare programul guvernului, aprobat prin Rezoluția nr. XIV-72 a Parlamentului Republicii Lituania din 11 decembrie 2020 – reforma funcției publice a fost lansată pentru a se asigura că remunerarea funcționarilor publici se va baza pe indicatori economici.

În conformitate cu articolul 2 TUE, Uniunea se întemeiază pe valorile respectării demnității umane, libertății, democrației, egalității, statului de drept, precum și pe respectarea drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților. Aceste valori sunt comune statelor membre într-o societate caracterizată prin pluralism, nediscriminare, toleranță, justiție, solidaritate și egalitate între femei și bărbați.

Articolul 6 TUE prevede că Uniunea recunoaște drepturile, libertățile și principiile prevăzute în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene din 7 decembrie 2000, astfel cum a fost adoptată la 12 decembrie 2007, la Strasbourg (denumită în continuare „carta”); carta trebuie să aibă aceeași valoare juridică cu cea a tratatelor. Dispozițiile cuprinse în cartă nu extind în niciun fel competențele Uniunii astfel cum sunt definite în tratate. Drepturile, libertățile și principiile prevăzute în cartă se interpretează în conformitate cu dispozițiile generale din titlul VII al cartei privind interpretarea și punerea sa în aplicare și cu luarea în considerare în mod corespunzător a explicațiilor menționate în cartă, care prevăd izvoarele acestor dispoziții [alineatul (1)]. Uniunea aderă la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Competențele Uniunii, astfel cum sunt definite în tratate, nu sunt modificate de această aderare [alineatul (2)]. Drepturile fundamentale, astfel cum sunt garantate prin Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și astfel cum rezultă din tradițiile constituționale comune statelor membre, constituie principii generale ale dreptului Uniunii.

Articolul 47 din cartă consacră dreptul oricărei persoane la un proces echitabil, public și într-un termen rezonabil în fața unei instanțe judecătorești independente și imparțiale, constituită în prealabil prin lege. Același drept este consacrat la articolul 6 alineatul (1) din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

După ce a devenit membru al Uniunii Europene în 2004, Republica Lituania s-a angajat să respecte și să promoveze valorile prevăzute la articolul 2 TUE, în conformitate cu dispozițiile articolelor 49 și 52 TUE.

Potrivit articolului 19 alineatul (1) [primul] paragraf TUE, Curtea de Justiție a Uniunii Europene (denumită în continuare „Curtea”) asigură respectarea dreptului în interpretarea și aplicarea tratatelor. În temeiul articolului 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), Curtea este competentă să se pronunțe, cu titlu preliminar, cu privire la interpretarea tratatelor.

În temeiul articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, orice stat membru trebuie să se asigure în special că organismele care, în calitate de „instanță” în sensul definit de dreptul Uniunii, fac parte din sistemul său de căi de atac în domeniile reglementate de dreptul Uniunii și care sunt, prin urmare, susceptibile să se pronunțe, în această calitate, asupra aplicării sau a interpretării dreptului Uniunii îndeplinesc cerințele unei protecții jurisdicționale efective (Hotărârea din 2 martie 2021, A.B. și alții, C-824/18, EU:C:2021:153, punctul 112, precum și jurisprudența citată). Curtea a afirmat că articolul 19 TUE impune instanțelor naționale și Curții obligația de a garanta deplina aplicare a dreptului Uniunii în toate statele membre, precum și protecția jurisdicțională a drepturilor conferite justițiabililor de dreptul menționat (Avizul 1/09, 2011, punctul 68; Avizul 2/13, 2014, punctul 175; [Hotărârea din 27 februarie 2018], Associação Sindical dos Juizes Portugueses, [C-64/16, EU:C:2018:117], punctele 32-33; [Hotărârea din 6 martie 2018], Achmea, [C-284/16, EU:C:2018:158, punctul 36]. În Hotărârea

Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16), Curtea a stabilit legătura dintre obligația statelor membre prevăzută la articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE și dreptul la un proces echitabil, subliniind că fiecare stat membru trebuie să se asigure că instanțele îndeplinesc cerințele unei protecții jurisdicționale efective, întrucât este esențial pentru o astfel de protecție ca instanțele naționale să rămână independente, în lumina articolului 47 al doilea paragraf din cartă, care stabilește, printre altele, cerința de a asigura dreptul de acces la o instanță judecătorească independentă. S-a subliniat de asemenea că perceperea de către judecători a unei remunerații cu un nivel adecvat în raport cu importanța funcțiilor pe care le exercită constituie o garanție inerentă independenței judecătorilor.

Independența judecătorilor este unul dintre principiile fundamentale ale statului de drept democratic, un principiu important al dreptului Uniunii și un principiu constituțional, care face parte integrantă din principiile separării puterilor în stat și statului de drept, precum și o condiție prealabilă pentru protecția drepturilor și libertăților omului. În Hotărârea din 9 iulie 2020, Land Hessen, C-272/19, EU:C:2020:535, Curtea a statuat că „independența judecătorilor din statele membre prezintă o importanță fundamentală pentru ordinea juridică a Uniunii Europene în diverse moduri. Aceasta ține, mai întâi, de principiul statului de drept, care face parte dintre valorile pe care, potrivit articolului 2 TUE, se întemeiază Uniunea și care sunt comune statelor membre, precum și de articolul 19 TUE, care concretizează această valoare și încredințează sarcina asigurării controlului juridic în această ordine și instanțelor naționale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 februarie 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punctul 32). În continuare, această independență este o condiție necesară pentru a garanta justițiabililor, în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii, dreptul fundamental la o instanță independentă și imparțială prevăzut la articolul 47 din cartă, care are o importanță esențială în calitate de garant al protecției ansamblului drepturilor conferite justițiabililor de dreptul Uniunii (a se vedea în acest sens în special Hotărârea din 26 martie 2020, Reexaminare Simpson/Consiliul și HG/Comisia, C-542/18 RX-II și C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, punctele 70 și 71, precum și jurisprudența citată). În sfârșit, independența respectivă este esențială pentru buna funcționare a sistemului de cooperare judiciară constituit de mecanismul trimiterii preliminare prevăzut la articolul 267 TFUE, întrucât acest mecanism nu poate fi activat decât de o instanță care are sarcina de a aplica dreptul Uniunii, care îndeplinește printre altele acest criteriu de independență (a se vedea în special Hotărârea din 21 ianuarie 2020, Banco de Santander, C-274/14, EU:C:2020:17, punctul 56 și jurisprudența citată)”.

Principiul independenței sistemului judiciar include independența finanțării sistemului judiciar față de puterile executivă și legislativă. În Hotărârea [din 5 februarie 1963,] Van Gend en Loos, [26/62, EU:C:1963:1], Curtea a stabilit efectul direct al dreptului Uniunii. În consecință, în speță, instanța națională trebuie să aprecieze dacă normele care reglementează remunerarea judecătorilor, potrivit cărora nivelul de remunerare a judecătorilor depinde în mod direct de

voința politică a Parlamentului și a guvernului, sunt compatibile cu dreptul Uniunii și respectă valorile protejate de Uniune la articolul 2 TUE, precum și principiul independenței judecătorilor, astfel cum este consacrat la articolul 47 din cartă. Trebuie arătat că jurisprudența existentă nu aduce clarificările necesare cu privire la acest aspect, care constituie, așadar, o nouă problemă de interpretare a dreptului Uniunii, care, în opinia Tribunalului Administrativ Regional din Vilnius, prezintă importanță pentru aplicarea uniformă a dreptului Uniunii de către toate statele membre. În plus, dreptul Uniunii trebuie să facă obiectul unei interpretări autonome și uniforme în întreaga Uniune, în conformitate cu principiile de interpretare a acestui drept.

În speță, pentru a examina cauza pe fond, Tribunalul Administrativ Regional din Vilnius trebuie să se pronunțe cu privire la principiul independenței judecătorilor și este ținut nu numai de dreptul național, ci și de dreptul Uniunii. În lipsa unor clarificări cu privire la conținutul acestui principiu, nu este posibil să se pronunțe cu privire la compatibilitatea dispozițiilor dreptului național care reglementează remunerarea judecătorilor cu principiul independenței judecătorilor consacrat la articolul 19 alineatul (1) TUE. Prin urmare, o decizie preliminară a Curții cu privire la acest aspect nu este numai de interes general pentru aplicarea uniformă a dreptului Uniunii, ci este necesară și pentru soluționarea prezentei cauze.

Răspunsurile date de Curte la întrebările formulate în dispozitivul prezentei ordonanțe vor avea, așadar, o importanță fundamentală în prezenta cauză, întrucât conținutul noțiunii de independență a judecătorilor și, în consecință, problema răspunderii statului și a reparării prejudiciului cauzat lipsa acțiunii sale depind de interpretarea dreptului Uniunii.

[...] [motivele trimiterii preliminare]

În lumina considerațiilor care precedă, [...] [trimitere la dispoziții de drept procedural], Tribunalul Administrativ Regional din Vilnius,

dispune:

Sesizarea Curții de Justiție a Uniunii Europene cu următoarele întrebări relevante pentru prezenta cauză cu privire la interpretarea dreptului Uniunii în vederea pronunțării unei decizii preliminare:

1. Valorile democrației, statului de drept, respectării drepturilor omului și justiției, consacrate la articolul 2 TUE, precum și dispozițiile articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE trebuie interpretate în sensul că conferă puterilor legislative și executive ale statelor membre puterea discreționară nelimitată și exclusivă de a stabili, prin intermediul reglementărilor naționale, remunerația judecătorilor la un nivel care depinde exclusiv de voința puterilor legislative și executive?
2. Dispozițiile articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, precum și cele ale articolului 47 din cartă, care consacră, printre altele, independența judecătorilor, trebuie interpretate în sensul că permit statelor membre să introducă,

prin intermediul unei reglementări naționale, norme care stabilesc remunerația judecătorilor sub nivelul remunerației sau al onorariilor stabilite de stat pentru reprezentanții altor profesii juridice?

[...] [formulare procedurală standard și compunerea instanței] [...]

DOCUMENT DE LUCRU